

A testvéri barátság jegyében



A nézsai vegyes kar Terényben is igazolta jó hírét...

Terényben vasárnap harmadik alkalommal rendezték meg a balassagyarmati járási, valamint a helyi politikai és állami szervek, közművelődési intézmények a nemzetiségi találkozót. A nap sugaras, kellemesen meleg idő kedvezett a rendezvénynek. A falut délkeletről szegélyező hegy oldalában felállított szabadtéri színpad környékét — mint tavaly — most is a község és a környék lakóinak százai népesítették be. A szomszédos rétsági járásból is érkeztek „megfigyelők” — elsősorban a közművelődési irányítói és szervezői —, akik főként arra voltak kíváncsiak: hol tartanak, milyen színvonalon tevékenykednek a többi járás nemzetiségi hagyományörző

tón méltán nyerte el — ha hivatalosan nem is így kijelentve — a megyénk legjobb amatőr művészeti együttese címet. Ennek a csoportnak már a több szálamú énekítés sem okoz gondot. Úgyesen szerkesztett, szépen felépített műsort láttunk az erdőkürtiek-től, s érdeklődést keltettek a terényi gyerekek, akik népszokásokat mutattak be színpadi formában, illetve táncoltak. A vanyarci népdalkör magyar és szlovák népdalcsokráért szintén elismerést érdemel. A kisce-járás című helyi népszokás alapján szerkesztett műsoruk azonban valahogyan nem érvényesült kellő mértékben, hatásos a szabad téren és a parányi színpadon. Nagy tapsot ka-

rendezvény sikerének érdekében a korábbinál jobban sikerült összefogni a szellemi és anyagi erőket. A szervezők száma gyarapodott, közöttük ésszerű, tényleges munkamegosztás alakult ki. Különösen sokat dolgoztak a szandai tévész és a balassagyarmati művelődési központ tagjai. Az idén a megyei tanács művelődésügyi osztálya — a szandai közös községi tanács — kereszttől — anyagilag is támogatta a rendezvényt, így jobb ellátási, fellépési körülményeket teremthettek a szereplőknek.

★

A terényi nemzetiségi találkozó szervezői nem kívánnak



A vanyarci népdalkör

(Bábel László felvételei)

csoporthat. Terényben ugyanis a házigazdák mellett a pásztói és rétsági járásból is színpadra léptek csoportok. Így a háromórás nonstopműsor meglehetősen széles határu képet festett nemzetiségi kultúránkról, az egymástól távol eső nemzetiségi községek hagyományairól, szellemi népművészeti örökségéről, a csoportok törekvéseiről, felkészültségéről.

Ismételten bebizonyosodott, hogy nemzetiségi községeinkben, ahol sikerül rátermett, hozzáértő vezetőket találni a csoportok élére, folyamatos, tartalmas, magas színvonalú hagyományörző, a helyi népművészeti értékeket feltáró, szemléltető, izlést és közösséget formáló tevékenység folyik. A nemzetiségi kultúra ápolásában, eredményeiben mindenütt különleges helyet foglalnak el a pedagógusok. A terényi találkozó ezt a tapasztalatot is megerősítette. Például a terényi gyermekcsoport munkáját a Mucsina-házaspár, az erdőkürti Röpül-páva-körét Budai József, a Börzsönyvidéki ÁFESZ nézsai vegyes karát Szarka Lajosné irányítja; valamennyien tanáreberek. Természetesen ebben nincs semmi különös, semmi rendkívüli, hiszen köztudott, hogy ezen értelmiségi réteg tagjai azok, akik a közművelődésben korábban is a legtöbbit tevékenykedtek, szakképzettségük, érdeklődésük eleve erre a feladatra rendelteti őket.

A nézsai vegyes kar Terényben is igazolta jó hírét; azt hogy a májusi megyei mino-

sított Balatoni András, a szandaváraljai szólóénekes.

Kiemelkedő élményt nyújtott a terényi nemzetiségi napon második alkalommal szereplő nagykürtösi együttes. Művészeti vezetője Jan Streska, a járási népművelési központ igazgatója, koreográfusa Majer Mária mérnök. Egyórás zenés, táncos műsoruk néhány mozzanatában a hívatásos művészek teljesítményével vetekedett, remek hangulatba „ringatta” a népes nézősereget.

— Negyvenen jöttünk el — mondja a művészeti vezető —, nagy kedvvel, szívesen. Szeretünk táncolni, énekelni, a magyar vendéglátás pedig igazán híres, csábító.

— A csoportban középiskolás korú és idősebb embereket is láthatunk...

— A gimnazistáktól kezdve felfelé valamennyi korosztályal foglalkozunk, minden népművészetet szerető emberrel. Műsoraink anyagát tiszta népművészeti forrásból merítjük. Magnóval, tollal, ceruzával járjuk a járás községeit, gyűjtjük a dalokat, szokásokat, és ezeket feldolgozzuk. Műsorunk 70 százaléka ilyen. A többi más területről való, és nemcsak szlovák, hanem magyar, meg orosz. Nemzetiségi területen élünk mi is, természetesen internacionalista feladatunknak tekintjük a nemzetiségi kultúra ápolását.

★

Az idei terényi nemzetiségi nap új vonása volt, hogy a

vetelkedni a bánki megyei rendezvényvel, hanem igyekeznek szorosan kapcsolódni hozzá, azzal, hogy előtte lehetőséget adnak a csoportoknak a fellépésre, munkájuk csiszolására. Ezt a célt az idén is sikerült elérniük.

Sulyok László

Vaszy Viktor, a 75 éves karmester

A szép Tisza-parti városnak zenész vendégei vannak. Vaszyval együtt sétálnak Szeged belvárosában. Frissen, lendületesen, széles karmozdulatokkal — igazi muzsikusként — magyarul Nyugdíjba vonulása korántsem jelent téltelenséget. Nem is szereti, ha emlegetik.

— Nem érzem magam nyugdíjban. Eppen úgy dolgozom, mint eddig — kivéve persze színházi elfoglaltságomat.

Vaszy Viktor elnöke a Zene-művészeti Szövetség délmagyarországi, úgyszintén, a Kórusok Országos Tanácsa Csongrád megyei csoportjának, tanít a főiskolán, vezeti a Szegedi Zenebarátok Kórusát, koncertezik és komponál. És oktat: egy igen jelentős Bartók-semináriumot vezetett 1977. nyarán Szombathelyen.

Nem is mer az ember egy rövid cikk keretében belekezdeni a 75 éves Vaszy Viktor — 1903. július 25-én született — pályafutása egyes állomásainak felsorolásába, hiszen élményekben-sikerekben-émlékekben gazdag élete szinte kimeríthetetlen.

Mindig muzsikusként akart lenni. Hegedülni tanul. 1919-ben, már Molnár Antal növendéke, aki Kodály Zoltán osztályába ajánlja. Itt tanul Bárdos Lajos, Vásárhelyi Zoltán. Hivatalos koncertet 1925-ben vezényel először. Hamarosan kapcsolatba kerül a kórusdirigálással — a fővárosi pékek énekkarájának vezetője. Követi ezt a Budapesti Egyetemi Énekkar, amelynek zászólójára Vaszy, a karmester Kodály és Bartók nevét tűzi. Előadja az akkor szárnyalt bontogató Szabó Ferenc, Farkas Ferenc műveit.

Az egyetemi kórusral bejárta a fél világot...

— Hadd emlékezzem: Amerikában járva 19 városban 25 koncertet adtunk és a turné bevételéből a New York-i magyar kórháznak 16 000 dollárt juttattunk!

— A barátokról szó esett, — néhány nevet, akikkel pályafutása során kapcsolatba került?

— Még egyszer Kodályt említem, akivel egész életén át barátságban voltam. Bartókkal 1936-ban kerültem szorosabb kapcsolatba. A „Divertimento” és a „Hegedűverseny” első magyarországi előadását én dirigáltam. A „Cantata”-t, kórusommal 53-szor próbáltuk, amikor Dohnányi a bemutató karmestere pálcáját átvette tőlem, ennek a műnek igazi bemutatóját, amelyen Bartók Béla is jelen volt — én dirigáltam. Karmesterek? Weingartner-től sokat tanultam. Jó viszonyban voltam Mengelberg-gel, Furtwänglerrel, Kleiberrel, Enekesek? Vezényeltem de Lucát, Müller Máriát, Anday Piroskát, Rossi-Lemenit, Simionátót, Glossopot, Gjuzelevet, Pataki Kálmánt. Svéd



Sándort, Székely Mihályt. Tanítványaim? Sokan voltak. Régebben is, még a közelmúltban is. Szegedről indultak, Talán hagyjuk a neveteket...

Liszt Ferenc személyesen vezényelte a budapesti új Vigadóban, a már régebben Weimarban elkezdett, de csak Rómában — 1857-ben — befejezett „Szent Erzsébet legendája” című oratóriumot. A Szegedi Zenebarátok Kórusa ezt színelőzte meg másnap. Adott a kérdés:

— Mikor került kapcsolatba ezzel a művel?

— Már ez is történelem! A Zenekadémia 50 éves jubileumán — 1925-ben — Hubay Jenő vezényelte Liszt hatalmas alkotását. Annak a zenekarnak brácsa-szólamvezetője voltam. Azután sokszor vezényeltem, mert elhatároztam: Liszt művészetét élettemben át népszerűsíteni fogom. E nagy magyar zeneköltő csaknem valamennyi művét dirigáltam itthon és külföldön. Budapesten legalább négyszer-ötször. Szegeden nemkevesebé.

— Vaszy Viktortól, a dirigenstől és a komponistától megkérdezhetem-e: alkotó az interpretátor, vagy csak a zeneszerző az?

— Az interpretátor is alkotó. A közvetítőképpen látom ezt a kérdést. A hangjegyzés nem tökéletes, a hangjegy csak körülbelül rögzíti, de nem mindent. Az előadó akkor alkot, amikor ebből a holt anyagból, amit a partitúra jelent, kéri, mit rejtegetnek magukban a hangjegyek tartalmilag, és azt kifejti, elővársolja, kiművészkedi. Ez hosszabb lelki-szellemi folyamat —, először elolvassom, aztán elemzem.

— Bocsnát: ekkor fogja meg az előadó a mű szellemét...

—...zeneileg ezt úgy is lehet mondani, mint Wagner: a meloszát. (Dallammenet, a dallam összetevője. A szerk.) A belső melosz életre keltével megkezdődik az újratemtés folyamata és az előadóművész — alkotóvá válik. Az üres szekér mindig gyorsan halad, a megrakott mindig lassan — azt akarom ezzel érzékeltetni.

ni: ha az embernek van mondanivalója, koncepciója az adott műről, megrakott szerker. Ha nincs — üres. Hajszolhatja, kergetheti a dolgokat és közben azt hiszi: az a feszültség, ami a sebességből árad, helyettesítheti a tartalmat.

— Évtizedeken át tanúja a zenei életnek. Eszlelt változásokat az előadóművészetben?

— Nagyon sokat változott az előadóművészet — különösen sokat az utóbbi 25—30 évben. A II. világháború előtt még a romantika uralta. Ebből ki kellett hámozódni és meg kellett találni azt a hangot, ami a mai emberhez közelebb áll. Egyszer Müller Máriával beszélgettem erről. Azt mondta: ötvenként valamennyi szerepét „áttanulja”, mert a fejlődés állandó! Én is valom: minden repertoárt időnként elő kell venni, újra elemezni. Ma már nem romantikus korszakban élünk. Az idő sűrűsödik, koncentrációzik.

— Ez igaz, de...

—...persze: azért ott a líra is, a szellem is. A lélek is! Ezért jó, ha Bartók művészetével foglalkozunk. Bartók a részletekbe soha sem veszett bele. Az interpretáló sem vesztet el a részletekben, mindig a mű vezérvonalát kell látnia és arra kell tekintettel lennie.

— Tehát nincs egyetemes mai zenekultúra a bartóki mű ismerete és a bartóki tanítás nélkül?

— Bartók is egyike azoknak a reprezentásoknak, akik utat mutatnak, nemcsak az előadóművészek, a zeneszerzőknek is.

— Apropó: a komponista?

— Attól kezdve, hogy 1927-ben elnyertem a Ferenc József jubileumi díj zeneszerzői díját, igen sok művet írtam. Alkotásaimban a dűrmoll, tehát a duális szisztemától törekedtem magam függetleníteni és stílusom Bartók- és Kodály-követőknek az iskolájára mutat. Az időközben divatba jött dodekafónia számomra idegen maradt. Én diatonikus vagyok alap természetemnél fogva. Azt azért be kell vallanom, hogy az utóbbi évtizedben szolidabb, kromatikus gondolkodás kezd munkáimra jellemzővé válni.

— Karmesterei működése befolyásolta-e a zeneszerzést?

— Sajnos — igen. Sok időt és energiát rabolt el a zeneszerzéstől.

— Mit vezényel legközelebb?

— Erkel Hunyadi Lászlóját a Szegedi szabadtéri játékokon.

★

Vaszy Viktor nevelői-oktatói, zeneszerzői és karmesterei tevékenységét állomány, 1972-ben a „Kiváló művész” cím adományozásával ismerte el.

Szabó Endre

Tóth Béla:

LEGENDÁK A LÓRÓL

67.

Szatymaz nem rittyentett olyan lakodalmat, igazít, hogy abból a méntelepi huszár gúnyában kívánta a jelenlétüket, ki csak simán, lovatlanul. Gyanítottam, hogy valami babonásság, a természetesség, az utód biztosítása okából kellettünk mi oda. Ejjfelben, menyasszonykontyoláskor szerették, ha öreg roszdásodó szolgálati mordályainkkal meglövöldözzük a csillagos eget.

Számítottak ránk szomorúbb események soraiban is. Teszem azt, szerelmi bánatában előtte magát egy aranyos szép szűz leányka. Fölsötanya gyászba borult. No, tizenkét fehér ló húzza a gyászkocsit! Hát tizenkét fe-

hér ló Szeged teljes környékén nem akadt. Csak tizenegy. Mi, löismerő huszárok szereztük meg a tizenkettediket, Vásárhelyről.

De még a halotti tor is lakodalmivá sanderedett. Hajnal tájon már danoltuk:

A szegedi híd alatt,
Lányok sűtik a halat,
Fehér tányérba teszik,
A legénynek úgy adik.
A szegedi híd alatt,
Söprik a gyalogutat,
De énnéköm nem söprik,
Mert nem szeretök senkit!
A szegedi híd alatt,
Vásár esőt az alatt,
Áruló a lovatat,
Lovam mellett magamat
Mert, hogy...
A szegedi réztoronyba
Kilencet ütött az óra,
Nem ütött az néköm jóra,
Már áll a babám lakodalmá.

Eppen Battonyán szolgáltam, mikor kitört az első háború. Szorult a kapcám, hogy vége szakadt szép, szabad legényéletemnek. De hát jobban kellett a háborúnak az én löcsináló ismeretem, mint egy száll magányos puskám, valamelyik hideg rajvonalban.

Faluról falura vezényelve, ménestállókban szolgáltam végig a háborút. A parasztnak szerkesztettük a lovat, az nevelt, s mikor kész volt, a hadikincstár tette rá a kezét. A háború, ahogy annyian elmondták, egy nagy malom. Megörli az embert, a pénzt, a lovat.

1922-ben Dombiratosra kerültem. Takonykóros, sintérenk való lovakat találtam. A földek paréjt termettek, nem volt ló, hogy fölzsántásák a földeket.

Mezőhegyes három apaállattal szolgált ide.

A Ráth uradalomnak maradtak eldugdosott kancái. Az intéző, bizonyos Albel Gyula nevezett, alacsony ember, neki való háromnegyedes lovon járt, hogy a földről is a kenyelbe tudjon lépni.

Beküldi így márciusi lólakodalmak idején a lovát. Katinak hívták, hogy a Násfával eresszük össze. Ez a Násfa meg egy nagyon szép ká-

nya szőrű, magatudó hatéves, nóniussz csödör, nézi nagy fennnyen az előtte álló Katit. Násfa legyeződött nagy lombú farkával, rá se bojszintott a menyecske. Ember nem tud olyan szomorúan nézni, ahogy ilyenkor pislog a dologra fogott ló. Ezek nem tudják magukat kellettni, nem tudnak farukat hányva viháncolni a csödör előtt, hogy gyere, te táltos ivadék! Áll, várakozik. Hogy máskor. Ha vasvilla esik is közben, egyet nem nyihhant. Rá-rápillant a híresen szép csödörre. Násfa, meg kapja a szagutató állás frissen gereblyezett homokját, kényeskedve labdázik a fejével, ahogy jó vérű lölegényhez illik. Aztán bámulja az akácokon turbékoló vadgalambokat.

Itt aztán nincsen semmiféle rábeszélés. Egyik lovat sem biztathatom, hogy no, gyere, ránk már, lássuk már a pénzünkért, hogy mi lesz. Kati, úgy megy vissza az uradalmi istállóba, ahogy jött. Az uradalom postása, bizonyos Tanner Vendel vezetett vezetőgette a kis lovat. Mondja az intézőnek, hogy a Násfa nem vált a Katira, de eresszük össze a másik nóniusszal, a Bicskással.

(Folytatjuk.)